

Een “Maison Verte”! “Qu’est que c’est?”

DE SPEELBRUG, Vrijheidsstraat 52 te Antwerpen is een « Maison Verte », maar wat is een « Maison verte”?

Laten we eerst meegeven dat DE SPEELBRUG een ontmoetingsruimte is (geen kinderopvang, geen crèche, geen opvoedingsspeeltuin) waar kinderen van 0 tot 3 jaar samen met een ouder (of iemand waaraan ze gehecht zijn) terecht kunnen. Het is een maison (ou)verte – het Frans voor een open huis, waar je met het kleine kind binnen en buiten kunt lopen om anderen te ontmoeten. Op deze wijze wordt een plaats geboden waar steun te verwachten valt voor deze gevoelige periode, kwetsbaar zowel voor kind als ouders. Kwetsbaar omdat de organisatie van het gezin door de komst van een kind verandert, kwetsbaar omdat lichamelijk voor een moeder heel wat verandert, kwetsbaar omdat de rol voor de vader anders wordt, kwetsbaar omdat het een jong kind is – en dus zeer beïnvloedbaar. Voegen we ter afsluiting van deze inleiding er aan toe dat zwangere vrouwen ook welkom zijn.

DE SPEELBRUG is geïnspireerd op de “Maisons Vertes” van Françoise Dolto (Franse kinderarts en psychoanalytica). Zij had dertig jaar ervaring met therapie bij kleine kinderen. Ze had opgemerkt dat de kinderen met kleine en grote symptomen dikwijls te laat op consult kwamen. Ze meende dat een vroege herkenning van bepaalde spanningen in het spreken en door het luisteren naar bezorgdheden van de betrokkenen, een eventuele latere interventie overbodig zou maken. Haar bedoeling met het promoten van de Maisons Vertes was het ondersteunen van de relatie tussen ouders en kind vanaf het prille begin en op deze wijze overbodig afzien te vermijden.

Deze ondersteuning bij de vroegkinderlijke ontwikkeling zag ze op verschillende vlakken. In het bijzonder wou ze aandacht vestigen op het verlangen van het kind. Dit (vermoede) verlangen verwoorden, was volgens haar de meest aangewezen weg om tot een subject, een sociaal wezen te komen. Hierbij ging ze uit van de vaststelling dat een kind van bij de geboorte in een talige communicatie leeft. Bij een baby hebben gedragingen, gelaatsuitdrukkingen, zelfs kreten, de waarde van woorden. Ze vormen ze een appèl op, een vraag aan, en tevens een antwoord op de gehoorde woorden of op de gedragingen van anderen.

Samen met collega's¹ richtte Dolto in 1979 in Parijs het eerste Maison Verte op als een ontmoetingsruimte voor kinderen (tot 4 jaar) en hun hechtingsfiguren. Het onthaal werd er verzekerd door verschillende medewerkers met diverse achtergronden, waaronder psychoanalytici. Dit is zo ook bij de huidige Maisons Vertes. De interne vorming die verzekerd wordt – rond de geschriften van F. Dolto en geschriften van medewerkers van Maison Vertes - zorgt er voor dat een gemeenschappelijke basis ontstaat.

Het concept kende een groot succes in Frankrijk mede door de faam van F. Dolto (die zelfs een ‘praatje’ had op de regionale radiozender France Inter). Zo functioneren momenteel meer dan 200 maisons vertes in Frankrijk, 2 in Italië, en 1 in Rusland. In Franstalig België zijn er een achtstal. In Vlaanderen is DE SPEELBRUG de enige vertegenwoordiger.

DE SPEELBRUG sluit zich aan bij de belangrijkste accenten van de Maisons Vertes.

De mogelijkheid tot socialisatie wordt belangrijk geacht. Vroegtijdige omgang met leeftijdsgenootjes in een veilige sfeer die gewaarborgd wordt door de aanwezigheid van een hechtingsfiguur, is onontbeerlijk voor de socialisatie van het kind. Aan de andere kant

¹ O.a. B. This, M.-H. Maladrin.

kunnen ouders hier andere kinderen en volwassenen ontmoeten, ontspannen, met andere ouders ervaringen uitwisselen. Via het spel, dat bij uitstek kindertaal is, worden intermenselijke bruggen gebouwd.

Door dat spelen komt er ook afstand tussen het kind en de moeder. Een separatie tussen beiden groeit doordat het kind op verkenning gaat, met de steun van andere kinderen – alleen al hun aanwezigheid is een steun (soms door een verleiding) om zich steeds verder (soms letterlijk in afstand na te meten) van de moeder te wagen. Maar ook vaders, grootouders, nanny's worden in hun bezorgdheden steeds verder beproefd. Eerst verdwijnen de kinderen naar een andere stoel of zetel, dan om het hoekje van de deur en zo steeds verder. Niet het aantal centimeters in afstand is daarbij belangrijk, maar de houding die er tegenover aangenomen wordt. Kan daarover iets gezegd worden? En wat wordt dan gezegd?

Een derde aspect betreft de preventieve kracht die van de ontmoetingsplaats uitgaat. Door het forum van spreken dat gecreëerd wordt, verstarren situaties niet. Dit moet niet gezien worden als een preventie van pathologie. Het voorkomen van dit laatste is niet onmogelijk, maar in de limiet is de relatie tot preventie toch onbewijsbaar. Wat echter wel aantoonbaar is, is de evolutie die men ziet: verlegenheid, angst, agressie, geïsoleerdheid verdwijnen na een reeks bezoeken. Dit allemaal omdat ouders elkaar aanspreken, de medewerkers commentaar geven, er in de gezellige drukte een ontspannen sfeer ontstaat, een incident met enige humor voorbijgaat. Erkennen we dat dit soms niet gebeurt, maar in het merendeel van de situaties is dit wel het geval.

Hoe vertaalt dit zich dan concreet? We geven enkele concrete werkwijzen, zonder er 'technieken' in te willen zien.

Aan de kwaliteit van het onthaal wordt bijzondere aandacht besteed. Het is in de eerste plaats kindgericht. Van bij de voordeur wordt het kind – hoe klein ook – als subject aangesproken door de medewerkers. Eenmaal binnen worden de voornaam en de leeftijd van het kind genoteerd op een bord. Er wordt gevraagd wat de relatie is van de begeleider tot het kind: mama, grootmoeder, nanny? Men hoeft slechts één maal de reacties van de kinderen te zien om overtuigd te zijn van het belang van deze eenvoudige handeling.

De aanwezige expertise op het vlak van (ontwikkelings)psychologie wordt op de achtergrond gehouden. Men is discreet inzake advies. Advies dat geboden worden of ingaan op een hulpvraag, gebeurt in DE SPEELBRUG slechts vraaggericht in het hier-en-nu. Met welk advies zou men iets zijn? Waarom stelt zich de hulpvraag? Er wordt zeker geen hulpverleningsaanbod geafficheerd om te vermijden dat de interacties zich zouden reduceren tot een hulpverlener - hulpvrager relatie.

De medewerkers geven de voorkeur aan het spreken mét de ouder en mét het kind, eerder dan met de ouder in aanwezigheid van het kind óver het kind te spreken. Indien dergelijk spreken–over–het- kind de enige of meest voorkomende manier van spreken is, houdt dit risico's in op vervreemding voor het kind. Hoewel geruststellend, is dergelijk spreken veelal fnuikend voor de ontwikkeling. Een moeilijkheid wordt bijvoorbeeld gereduceerd en geobjectiveerd tot een karaktereigenschap, waar ouder ... en kind zich bij neerleggen.

Er zijn regels, maar niet veel: loopfietsen mogen enkel in een daartoe bestemde ruimte gebruikt worden, aangeduid door een rode lijn op de vloer; er dient gegeten te worden aan tafel; bij het spelen met water wordt een schort voorgebonden, men is verantwoordelijk voor zijn kind.

Besluiten we met een specifieke problematiek. In het bijzonder bij moeders in het postpartum en bij moeders die vaak alleen zijn (bij gebrek aan een partner, of omdat de partner vaak afwezig is) is het bieden van een spreekruimte aan de moeder indirect heilzaam

voor het kind. Angsten en spanningen kunnen geventileerd en mee gedragen worden door derden zodat de prille hechtingsrelatie met het kind zich complexer kan ontwikkelen.

Vermoeide ouders kunnen rusten omdat het kind met anderen speelt; licht – depressieve moeders worden in hun vitaliteit aangesproken. Zo zijn er huisartsen en pediaters die ervaren hebben dat het voorschrijven van enkele speelbrugbezoekjes bij babyblues vaak vruchtbaarder is dan een geneesmiddelenvoorschrift.

Het is de bedoeling ook in Gent een Maison Verte op te richten, in navolging van een vroeger project dat de naam van ‘IJsbreker’ mee kreeg. Belangstellenden kunnen contact opnemen met Van Eeckhout J.P., 0478/914.652, ve.jp@worldonline.be

Maart 06